

DECIZIE
asupra sesizării Curții Supreme de Justiție

din 28.01.2008

Monitorul Oficial nr.28-29/4 din 08.02.2008

* * *

Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE – președinte

Alina IANUCENCO – judecător

Victor PUȘCAȘ – judecător

Elena SAFALERU – judecător

Valeria ȘTERBEȚ – judecător-raportor

Ion VASILATI – judecător

cu participarea grefierului Victoria Botnariuc, examinând în prealabil, în baza art.44 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea Curții Supreme de Justiție asupra excepției de neconstituționalitate a art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI din 28 iulie 2006,

A CONSTATAT:

La 28 noiembrie 2007, la demersul Curții de Apel Bălți, Curtea Supremă de Justiție a ridicat în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate a art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI din 28 iulie 2006, conform căruia contractul individual de muncă încetează în circumstanțe ce nu depind de voința părților în caz de *atingere a vârstei de 65 ani de către conducătorul unității de stat sau al unității cu capital majoritar de stat.*

În temeiul art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție și art.4 alin.(1) lit.g), art.24 și art.25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și art.38 alin.(1) lit.d) și art.39 din Codul jurisdicției constituționale, care stipulează *competența în materie* a Curții Constituționale și *subiecții cu drept* de sesizare, Curtea reține următoarele.

Autorul sesizării consideră că prin prevederile legale precitate se încalcă dispozițiile art.43 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, care stipulează că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

Analizând circumstanțele cauzei, Curtea a constatat că părțile implicate în litigiu sînt cetățeanul Turcu Nicolae (reclamant) și S.A. "Moldtelecom" (reclamat). Litigiul a fost examinat de către judecătoria municipiului Bălți, care, prin Hotărîrea nr.2-134/2007 din 9 ianuarie 2007, a dispus restabilirea reclamantului în funcția de juriconsult la filiala "Moldtelecom" a Centrului de Telecomunicații Bălți și încasarea de la S.A. "Moldtelecom" a sumei de 25725 lei, care reprezintă salariul reclamantului pentru întreaga perioadă de absență forțată de la lucru. S.A. "Moldtelecom" a atacat cu apel hotărîrea în cauză, solicitînd să fie anulată. Prin încheierea nr.2a-472/07 din 26 iunie 2007 Colegiul Civil al Curții de Apel Bălți a depus la Curtea Supremă de Justiție un demers în vederea sesizării Curții Constituționale pentru controlul constituționalității art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii, fără a concretiza obiectul sesizării, avînd în vedere că la eliberarea din funcție a lui Turcu Nicolae au fost aplicate prevederile art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.8-XVI din 9 februarie 2006¹, care la momentul ridicării excepției de neconstituționalitate erau modificate prin Legea nr.269-XVI din 28 iulie 2006.

¹ M.O. nr.83-86/362 din 02.06.2006.

Curtea relevă că instanța de judecată poate iniția procedura pentru controlul constituționalității prevederilor unei legi, act normativ doar pe cale de excepție, ceea ce presupune aplicarea prevederilor contestate la judecarea unui litigiu concret.

Înterpretînd prevederile art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție², Curtea Constituțională a arătat că excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logică între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. Ea poate fi invocată ca incident din inițiativa părților sau din oficiu de instanța de judecată. Elementele principale ale excepției de neconstituționalitate sînt: necesitatea efectuării unui control de constituționalitate; existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, ale cărei drepturi sau interese au fost eventual lezate printr-o normă neconstituțională, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și Curtea Constituțională, chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate; obiectul excepției de neconstituționalitate.

² Hotărîrea CC nr.15 din 06.05.1997. M.O. nr.33-34 din 22.05.1997.

În sesizarea sa, aprobată prin Hotărîrea nr.20 din 20 octombrie 2007, Curtea Supremă de Justiție a invocat argumentul că prevederile art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI din 28 iulie 2006 urmează a fi aplicate de către instanță la soluționarea litigiului.

Potrivit art.24 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată, să cuprindă obiectul și împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele, expunerea normelor legale și a argumentelor care dovedesc că norma contestată contravine Constituției.

Curtea constată că, deși aparent sesizarea corespunde cerinței principale pe care o implică procedura excepției de neconstituționalitate, și anume controlul concret de constituționalitate, ea nu corespunde exigențelor legate de fondul problemei. Astfel, lipsește legătura causală dintre litigiul în curs de examinare și normele contestate, nu se argumentează în care aspect legat de litigiu urmează să se pronunțe Curtea Constituțională.

Ridicînd excepția de neconstituționalitate, Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de principiul neretroactivității legii, statuat de art.22 din Legea Supremă.

În Hotărîrea nr.32 din 29 octombrie 1998³ privind interpretarea art.76 din Constituția Republicii Moldova "Intrarea în vigoare a legii" Curtea Constituțională a arătat că efectul legii în timp este ghidat de principiul activității legii, potrivit căruia legea se aplică tuturor faptelor în timpul în care se află în vigoare, are eficiență deplină și continuă din momentul intrării în vigoare și pînă la abrogarea ei. Legea nu se aplică faptelor săvîrșite înainte de intrarea ei în vigoare, adică nu are efect retroactiv. Ea dispune numai pentru prezent și viitor și nu are efecte juridice pentru trecut, cu excepția legii penale și administrative mai favorabile.

³ M.O. nr.100-102 din 12.12.1998.

După cum a menționat Curtea Constituțională, principiul neretroactivității legii, consacrat expres în art.22 din Constituție, urmărește protejarea libertăților, contribuie la adîncirea securității juridice, a certitudinii în raporturile interumane. Principala valoare a ordinii de drept constă în posibilitatea oferită fiecăruia de a-și conforma comportamentul regulilor dinainte stabilite.

Potrivit art.6 alin.(1) din Codul civil în redacția Legii nr.1107-XV din 6 iunie 2002⁴, legea civilă nu are efect retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.

⁴ M.O. nr.82-86/661 din 22.06.2002.

Curtea conchide că enunțurile expuse lasă fără obiect sesizarea Curții Supreme de Justiție, fundamentată pe raportarea art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii la cauza supusă judecării în Curtea de Apel Bălți.

În opinia Curții, în sesizare se solicită controlul abstract al prevederilor legale, care, conform art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, nu poate face obiectul excepției de neconstituționalitate.

Prin urmare, sesizarea nu corespunde cerințelor art.24 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.39 din Codul jurisdicției constituționale, nu se încadrează în competența materială, expres prevăzută de art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, și deci nu poate fi admisă spre examinare.

Conform prevederilor art.357 CPC, instanța de apel are competența de a verifica corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt ale pricinii, aplicării și interpretării normelor de drept material, precum

și respectării normelor de drept procedural la judecarea pricinii în prima instanță, inclusiv ținând cont de pozițiile de drept relevante ale Curții Constituționale cuprinse în hotărârile sale anterioare.

Pentru considerentele expuse, conducându-se după prevederile art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, art.24, art.26 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.39, art.61 alin.(3) și art.64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Nu se acceptă spre examinare în fond sesizarea Curții Supreme de Justiție privind excepția de neconstituționalitate a art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI din 28 iulie 2006 "Pentru modificarea articolului 82 din Codul muncii al Republicii Moldova".

2. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și se publică în "*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*".

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE Dumitru PULBERE

Chișinău, 28 ianuarie 2008.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

Curtea Constituțională a decis că sesizarea nu se încadrează în competența materială, expres prevăzută de art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, și de aceea nu poate fi admisă spre examinare.

Pentru o concluzie corectă era necesar ca la etapa examinării prealabile a sesizării să se stabilească începutul și bazele raporturilor juridice între părți, conținutul actului normativ aplicat la examinarea litigiului de către instanța de fond, actul normativ care va fi supus controlului constituționalității.

Conform materialelor dosarului civil, prin ordinul din 07.11.2000, reclamantul Turcu Nicolae a fost angajat în aparatul C.T. Bălți în calitate de consultant juridic. Ulterior, prin ordinul din 08.06.2006, el a fost eliberat din funcție în baza art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.8-XVI din 09.02.2006.

Vom menționa că pe parcursul activității reclamantului art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii a suportat câteva modificări. Norma respectivă a fost impusă prin noul Cod al muncii, adoptat prin Legea nr.154-XV din 28.09.2003, și modificată prin legile nr.8-XVI din 09.02.2006 și nr.269-XVI din 28.07.2006.

În sesizare Curtea Supremă de Justiție a solicitat exercitarea controlului constituționalității art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI din 28.07.2006, care stipulează încetarea raporturilor de muncă cu "conducătorul unității de stat sau al unității cu capital majoritar de stat", prevedere care nu se referă la reclamant, el activând în calitate de jurist la o întreprindere cu capital majoritar de stat.

Instanța de fond a dispus restabilirea reclamantului în funcția deținută, soluționând litigiul în baza art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.8-XVI din 09.02.2006, care prevedea încetarea contractului individual de muncă în circumstanțe ce nu depind de voința părților în caz de "pensionare a salariatului, conform legislației în vigoare, pentru limită de vîrstă ori vechime în muncă sau obținere de către acesta a dreptului la pensie pentru limită de vîrstă ori vechime în muncă". Această prevedere a fost în vigoare de la 02.06.2006 pînă la 04.08.2006, fiind aplicată de angajator la 08.06.2006 pentru concedierea reclamantului. Prin urmare, la momentul respectiv era în vigoare prevederea art.82 alin.(1) lit.i) în redacția Legii nr.8-XVI din 09.02.2006, constituționalitatea căreia a fost contestată de reclamant în instanța de apel.

Curtea de Apel a solicitat Curții Supreme de Justiție să ridice excepția de neconstituționalitate a prevederii art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii fără a specifica în redacția cărei legi.

La rîndul său, Curtea Supremă de Justiție, fără a lua în considerare pozițiile instanțelor de fond și de apel, a solicitat controlul constituționalității prevederii art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.269-XVI, neaplicată de nici o instanță judecătorească în litigiul respectiv.

Eroarea comisă de Curtea Supremă de Justiție a fost sesizată de Curtea Constituțională. În decizia Curții Constituționale se afirmă că Curtea de Apel Bălți a depus demersul la Curtea Supremă de Justiție "avînd în vedere că la eliberarea din funcție a lui Turcu Nicolae au fost aplicate prevederile art.82 alin.(1) lit.i) din Codul muncii în redacția Legii nr.8-XVI din 9 februarie 2006".

De asemenea, în decizia sa Curtea Constituțională a invocat art.6 alin.(1) din Codul civil privind neretroactivitatea legii, care nu este susceptibil aplicării la litigiul în cauză, fiindcă art.6 alin.(4) din Codul civil stipulează clar că "în cazul situațiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura și întinderea drepturilor și obligațiilor părților, precum și orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel", prevedere aplicată de instanța de fond.

Potrivit art.40 alin.(3) din Codul jurisdicției constituționale, "dacă sesizarea contravine cerințelor art.39, Președintele Curții Constituționale primește sesizarea, propunând subiectului să lichideze neajunsurile, sau o respinge". În cazurile când neajunsurile nu pot fi lichidate sau cauza nu este de competența Curții Constituționale, sesizarea este respinsă.

Prin scrisoare Curtea Constituțională trebuia să propună Curții Supreme de Justiție să concretizeze obiectul sesizării și, în funcție de aceasta, să includă sesizarea în ordinea de zi pentru examinare în fond.

JUDECĂTOR AL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 28 ianuarie 2008.